

прослуханого без опори на ілюстративне зображення об'єктів висказування, без звернення до рідної мови. Принципи комунікативного методу забезпечують досягнення цих цілей;

4) розробка і впровадження прогресивних комунікативних методів навчання забезпечує розвиток мовної активності в процесі навчання іноземній мові

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зимняя И.А. Психологический аспект обучения говорению на иностранном языке. – М., 1985. – 160 с.
2. Луценко Г.М. Ділова гра у вивченні іноземної мови // Матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції. - Дніпропетровськ. Наука і освіта, 2004. – Т. 20 – С. 56-57.
3. Мельникова О.Ю. Методика роботи з відеокурсом "Family Album. U.S.A." для навчання говорению на практичних заняттях по англійській мові // Матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2004. – Т. 20. – С. 63-65.
4. Пассов Е.И. Теоретические основы обучения иноязычному говорению. – Воронеж: Издательство Воронежского университета, 1983. – 199 с.
5. Рогова Г.В., Рабинович Ф.М., Сахарова Т.Е. Методика обучения иностранных языков в средней школе. – М: Просвещение, 1991. – 287 с.
6. Склярченко Н.К., Онищенко Е.И., Захарова С.Л. Обучение речевой деятельности на английском языке в школе. - К: Рад. школа, 1988. – 150 с.

УДК 371.315 (045)

Богдана БИСТРОВА

ВПЛИВ ЗАСТОСУВАННЯ РІДНОЇ МОВИ НА ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Статья содержит информацию о попытках найти более эффективные методы обучения иностранным языкам. Работа посвящена изучению влияния использования родной речи в процессе изучения иностранного языка на конечный результат.

The article deals with the using L1 the L2 classroom and describes the significance of the L1's obvious influence on the L2 being learned in the foreign language teaching process. You can read about some interesting aspects of the using L1 the L2 classroom in the article.

Історії методики викладання іноземних мов відомі численні спроби знайти найбільш ефективні та раціональні методи навчання іноземним мовам. Найстаровиннішим і водночас найбільш примітивним був природний метод, який отримав назву "метод гувернантки" (Л.В.Щерба, Л.С.Панова). Цей метод базується на уявленні про засвоєння дитиною своєї рідної мови. Іноземна мова засвоювалася шляхом наслідування готових зразків, багаторазово повторюючи почуте і шляхом побудови за аналогією з тим, що вивчено напам'ять. Такий природний метод мав лише практичні цілі навчити говорити та читати прості легкі тексти. Цей метод був запропонований як такий, що виключав рідну мову з процесу навчання іноземної мови. Він став основою методів викладання, які з'явилися у 80-ті роки XIX століття, коли відбулася реформа навчання іноземних мов. Методи, що обмежують використання рідної мови під час вивчення іноземних мов мають протилежні тенденції перекладним методам, які, у свою чергу, створили передумову методики навчання рецептивного мовлення, насамперед читання. Спосіб засвоєння мовних явищ шляхом перекладу на рідну мову створив також передумови для створення порівняльного методу викладання іноземних мов у справжньому значенні цього слова.

Порівняльні методи мали різні назви: наочно інтуїтивний, природний, натуральний, прямий. У методичній літературі на позначення цих методів найчастіше вживаються терміни "прямий" і "натуральний". Натуральний метод по своїй суті є різновидом прямого. Розвиткові прямого методу сприяли досягнення мовознавства та психології.

Історія методики констатує, що перекладні методи не можуть забезпечити набуття навичок іноземної мови під час вивчення іноземних мов [3, с. 7].

Розглянемо детальніше методи, що обмежують використання рідної мови під час вивчення іноземних мов, тому що вони є метою дослідження та причиною написання нашої статті. Назва

прямий метод з'явилася тому, що прихильники цього методу намагалися асоціювати лексичні одиниці іноземної мови та її граматичні форми безпосередньо з їх значенням, оминаючи рідну мову тих, хто її вивчає. Спочатку цей метод стосувався навчання лише усного мовлення. З часом почали ставити й інші практичні цілі, зокрема навчання читання. Об'єктом навчання стала жива іноземна мова. Залучаючи рідну мову, стверджували прихильники прямого методу, ми не зможемо сформувати у тих, хто навчається, відчуття чужої мови. Відчуття чужої мови означає засвоєння системи понять, притаманних іноземній мові та вміння зв'язувати форми іноземної мови безпосередньо з їх значенням, оминаючи рідну мову. Такий шлях вивчення мови вбачався простішим і коротшим. Проводячи аналогію з природним способом засвоєння рідної мови, прихильники методу знаходили підтвердження правильності цих положень. Для того щоб створити умови, аналогічні тим, які існують при засвоєнні рідної, очевидно є необхідність відтворення відповідного мовного середовища на заняттях з іноземної мови, а саме: викладання здійснюється лише іноземною мовою, використання безперекладного розкриття значень лексичних одиниць та граматичних явищ з використанням різних засобів наочності. Засвоєння нового матеріалу базується на використанні мовних зразків і побудови речень за аналогією, моделюючи подібне. Під час навчання, слухаючи і повторюючи зразки, читаючи тексти, студенти повинні самі виводити з них правила, з подальшим перетворенням їх у цілісну систему. Створення лексичного запасу потребує використання контексту у зв'язку з тим, що слова багатозначні. Розуміючи той факт, що мова складається не зі слів, а з речень, ми під час навчання забезпечуємо створення грамотного лексичного запасу у студента. Стосовно навчання лексики, прихильники методу керувалися положеннями психологічної лінгвістики.[1, с. 50].

Основною метою прямого методу, який не передбачає використання рідної мови під час вивчення іноземних мов, є оволодіння навичками іншомовного говоріння та застосування їх у реальному житті, зокрема в професійній сфері. Цей метод покликаний забезпечити ініціативне говоріння.

Ініціативне говоріння – це поняття, яке характеризує ступінь володіння вмінням усного говоріння, як одного зі спеціальних навчальних умінь, або ж як ще їх називають навчальних дій, притаманних процесу вивчення мови взагалі та іноземної у тому числі. Ініціативне говоріння передбачає впевненість у веденні розмови на будь-яку тему; уміло починати розмову, підтримувати її та вдало вийти з неї, якщо того вимагає ситуація. Ініціативне говоріння передбачає здатність широко використовувати репліки під час розмови, ставити запитання та відповідати на них, логічно будувати монологічне висловлювання.

Прямий метод супроводжується рядом труднощів та має недоліки:

- * перешкодою стає і абсолютне усунення рідної мови з процесу вивчення іноземних мов;
- * при формуванні мислення іноземною мовою слід врахувати, що основні категорії мислення у тих, хто вивчає мову, вже сформовані і вони є спільні в усіх людей, які розмовляють різними мовами;
- * не слід перебільшувати роль усного мовлення по відношенню до інших видів мовленнєвої діяльності;
- * перебільшення ролі індукції як єдиного способу засвоєння граматичних правил, тобто коли самостійне виведення правил за зразками, моделями лексичних структур буде єдиним способом опанування, стане на перешкоді засвоєння іноземної мови. Цей шлях дуже важкий і вимагає великих затрат часу.

Позитивною стороною методу, який обмежує використання рідної мови під час вивчення іноземних мов можна вважати наступне:

- *жива мова є об'єктом навчання і засвоєння її розглядається як розвиток умінь спілкування цією мовою;
- *широко використовуються засоби наочності для штучного відтворення іншомовного середовища на заняттях з іноземної мови;
- *під час розроблення, розвитку та подальшого удосконалення методу створено величезну кількість ефективних методик, тренувальних вправ для вивчення іноземних мов без використання рідної мови та з обмеженням її використання, які успішно використовуються, постійно удосконалюються через свою ефективність та високу результативність.

Через актуальність прямих методів та їх постійний розвиток на зміну прямим методам

прийшли непрямі методи, які, маючи принципову основу прямих, суттєво від них відрізняються залежно від мети навчання. Розробляються методики репродуктивного оволодіння мовою за Г.Пальмером і рецептивного оволодіння мовою за М.Уестом.

Пальмер поділяє відоме положення прямого методу про аналогію вивчення іноземної мови з природнім засвоєнням рідної. Основним способом вивчення мови за Пальмером є підсвідомий, особливо на ранньому етапі, а основним принципом у нього залишається інтуїтивний підхід до засвоєння іноземної мови.

Методика вивчення іноземної мови шляхом читання за М.Уестом мала широке поширення у 30-40 роки ХХ століття. М.Уест вважав рецептивні форми оволодіння мовою первинними. Розуміння того, що говориться, завжди передує вмінню самому сказати те ж саме. Рецептивні форми оволодіння мовою значно легші за репродуктивні, тому що вони потребують менше розумових зусиль з боку тих, хто навчається [3, с. 4-6].

З двох видів рецептивного володіння іноземною мовою читання та слухання значно легшим є читання, оскільки тут немає необхідності сприймати різні варіанти вимови, та й читати можна в доступному темпі й перечитувати те, що не зрозуміло. Отже, читання за М.Уестом є основою навчання і водночас шляхом навчання. Через читання можна оволодіти говорінням.

Виходячи із поданого вище аналізу, нас цікавить питання про те, в якій же мірі слід використовувати рідну мову або наскільки доцільно обмежувати її використання під час вивчення іноземних мов. Слід зауважити, що ми маємо справу зі студентами немовних вищих навчальних закладів. Студенти таких навчальних закладів вивчають іноземну мову за професійним спрямуванням. Перш за все необхідно зауважити, що важливу роль у відповіді на це питання зіграє довузівський рівень підготовки студентів. З нашої точки зору сучасні методики викладання не виключають повністю використання рідної мови при вивченні іноземної.

Серед дослідників існує думка про те, що використання рідної мови на заняттях з іноземної мови є доречним у таких випадках: 1) при поясненні складних понять, 2) при тлумаченні значення незнайомих слів та виразів, 3) для узагальнення та уточнення зроблених студентами помилок з важких правил граматичних форм, 4) для інструкцій до складних граматичних завдань, 5) навчанні транскрипції та вимови, 6) при поясненні стратегії читання [5, с. 29-30].

Проаналізуємо вище описане. Що стосується пояснення складних понять та тлумачення значення незнайомих слів та виразів, то використання перекладу на рідну мову може бути продуктивним засобом при поповненні словника студента, що вивчає іноземну мову. На практиці часто доводиться звертатися до цього засобу для досягнення поставлених цілей.

Узагальнення та уточнення зроблених студентами помилок з важких правил граматичних форм дійсно може передбачати часткове використання рідної мови для того, щоб переконатися у повному усвідомленні та розумінні граматичних форм студентами.

З нашої точки зору при вивченні транскрипції та вимови особливої потреби у використанні рідної мови не має, але й у спростовуванні її доцільності потреби також не має.

Думка про те, що інструкції до складних тренувальних граматичних завдань можуть передбачати використання рідної мови, спростовується на практиці. Ми бачимо, що для повного розуміння завдання ефективніше використовувати зразок виконання завдання.

Щодо пояснення стратегії читання рідною мовою. Саме читання проводиться таким чином, щоб охоплювати текст певними уривками, шукаючи певну інформацію і зупинятися лише тоді, коли знаходимо необхідну інформацію. Такий підхід до читання розвиває інтуїцію, відчуття іноземної мови. Розуміння тексту можна досягти інтуїтивним шляхом, на основі здогадки, без використання аналізу, який міг би допомогти точному розумінню тексту. Загальне, дифузне розуміння тексту передбачає вивчення граматики без будь-яких узагальнень, головним чином шляхом здогадки про значення граматичних форм з контексту.

Для того щоб розвивати іншомовне говоріння через читання текстів, читання слід проводити в три етапи: *перший* – підготовчий або передчитання; *другий* – сам процес читання; *третій* – післячитання передбачає перевірочні вправи на розуміння прочитаного тексту [2, с. 38].

На першому етапі вправи націлені на усунення можливих труднощів лексичного, фонетичного чи граматичного характеру та на прогнозування змістової інформації тексту. Як результат цього етапу є засвоєння лексичних одиниць та граматичних форм, що використовуються у тексті.

Другий етап – саме читання. Слід зауважити, що тут головне – розуміння тексту. А у залежності від рівня студентів можна відпрацьовувати та удосконалювати різні техніки читання.

Третій етап допомагає проконтролювати, як студенти зрозуміли зміст прочитаного тексту, а також вправ, спрямованих на засвоєння мовних засобів, що забезпечують формування навичок оперування цими засобами під час мовлення. Використовуються вправи, які базуються не тільки на текстовій інформації, а й такі, що базуються на інформації з додаткових джерел, просто пов'язаній тематикою з текстом.

Існує багато видів діяльності на заняттях з іноземних мов, які потребують допомоги рідної мови, найчастіше у формі перекладу. Взагалі використання рідної мови при вивченні іноземної мови є її природною мовою та мовою навчання. Однак це не означає, що її слід використовувати

Щодо перекладу тексту, то він є важливою складовою частиною навчання іноземної мови. Проте переклад не повинен бути основною формою навчання. Він повинен бути лише допоміжним засобом, який допомагає студентам зрозуміти зміст тексту, який вони вивчають. Крім того, переклад не повинен бути механічним процесом, який виконується бездумно. Студенти повинні розуміти, чому вони перекладають, і як це допомагає їм навчатися. Крім того, переклад не повинен бути виключно перекладом слів. Він повинен включати переклад фраз, речень, абзаців тощо. Це допомагає студентам зрозуміти контекст мови та її структуру.

Висновки

У процесі вивчення іноземної мови студенти повинні використовувати рідну мову як засіб навчання. Однак це не означає, що її слід використовувати виключно для перекладу. Рідна мова повинна використовуватися як засіб, який допомагає студентам зрозуміти зміст тексту, який вони вивчають. Крім того, рідна мова повинна використовуватися для формування навичок оперування мовними засобами. Для цього студенти повинні виконувати вправи, які базуються на текстовій інформації, а також вправи, які базуються на інформації з додаткових джерел, просто пов'язаній тематикою з текстом. Крім того, студенти повинні використовувати рідну мову для формування навичок оперування мовними засобами. Для цього студенти повинні виконувати вправи, які базуються на текстовій інформації, а також вправи, які базуються на інформації з додаткових джерел, просто пов'язаній тематикою з текстом.

Використання рідної мови є важливою складовою частиною навчання іноземної мови. Однак це не означає, що її слід використовувати виключно для перекладу. Рідна мова повинна використовуватися як засіб, який допомагає студентам зрозуміти зміст тексту, який вони вивчають.

Крім того, рідна мова повинна використовуватися для формування навичок оперування мовними засобами. Для цього студенти повинні виконувати вправи, які базуються на текстовій інформації, а також вправи, які базуються на інформації з додаткових джерел, просто пов'язаній тематикою з текстом.

Взагалі використання рідної мови при вивченні іноземної мови є її природною мовою та мовою навчання. Однак це не означає, що її слід використовувати виключно для перекладу. Рідна мова повинна використовуватися як засіб, який допомагає студентам зрозуміти зміст тексту, який вони вивчають.

Крім того, рідна мова повинна використовуватися для формування навичок оперування мовними засобами. Для цього студенти повинні виконувати вправи, які базуються на текстовій інформації, а також вправи, які базуються на інформації з додаткових джерел, просто пов'язаній тематикою з текстом. Крім того, студенти повинні використовувати рідну мову для формування навичок оперування мовними засобами. Для цього студенти повинні виконувати вправи, які базуються на текстовій інформації, а також вправи, які базуються на інформації з додаткових джерел, просто пов'язаній тематикою з текстом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасів О. В. *Англиська мова для іноземців*. Київ: Либерецький видавничий дім, 2004.
2. Афанасів О. В., Афанасів Я. *Англиська мова для іноземців*. Київ: Либерецький видавничий дім, 2004.
3. Афанасів О. В., Афанасів Я. *Англиська мова для іноземців*. Київ: Либерецький видавничий дім, 2004.
4. Афанасів О. В., Афанасів Я. *Англиська мова для іноземців*. Київ: Либерецький видавничий дім, 2004.
5. Афанасів О. В., Афанасів Я. *Англиська мова для іноземців*. Київ: Либерецький видавничий дім, 2004.